שטאַרקייט און שמחה אין טאָן די עבודה, וואָס אַט די שמחה העלפט צו דעם נצחון און אויך דערצו — אַז ער זאָל קומען פריער. ווי דער פּתגם פון כ"ק מו"ח אדמו"ר [24]: „אַ סאָל־דאַט... כאָטש ער גייט דאָך אין אַ מקום סכנה, גייט ער מיט אַ ניגון פון שמחה... ער גייט מיט שמחה און דאָס מאַכט אים פאַר אַ מנצח".

ז. און דעריבער זאָגט מען מוצאי שבת: „אל תירא עבדי יעקב וכו'" — ווי ער איז מבאר דאָרט אין לקוטי תורה [25] — ווייל שבת זיינען דאָך אידן אין דער בחינה פון „ישראל", דאַרפן זיי דאָן ניט אָנקומען צו דער עבודה און האָרוואַניע צו מברר זיין בירורים. אָבער מוצאי שבת, ווען מען דאַרף ווידער אַראָפּגיידערן צו זיין אין דער מדריגה פון „יעקב עבדי", אין דער עבודת הבירורים פון ששת ימי החול, איז מען דאָן מכריז מלמעלה צו יעדן אידן: „אל תירא עבדי יעקב", ער זאָל ניט מורא האָבן צו אַראָפּקומען אין דער דרגא פון „יעקב עבדי"; און דאָס איז ניט נאָר אַן אָנזאָג — דו זאָלסט ניט מורא האָבן, נאָר מיט דעם גיט מען אויך כח ועוז ניט צו מורא האָבן און טאָן די עבודה מיט שמחה, וואָס די שמחה וועט פאַרגרינגערן און פאַרשנעלערן די אַרבעט, צו זען „שכר טוב בעמלו", די גוטע באַצאָלט פון זיין האָרוואַניע, ביז מ'וועט זוכה זיין צום „יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים".

(משיחת יו"ד שבט תשח"י)

י"ט כסלו

א. צווישן די ענינים וואָס כ"ק מו"ח אדמו"ר האָט גערעדט וועגן י"ט כסלו, האָט ער געזאָגט [1]: „י"ט כסלו איז דער זמן הלידה פון אַ חסיד, י"ט כסלו איז דער ברית".

דעם ביאור אויף דער שייכות פון ברית מילה צו י"ט כסלו, וועט מען פאַרשטיין לויט דעם וואָס מ'האָט גערעדט [*1], אַז אין מצות מילה זיינען פאַראַן דריי ענינים: א) די פּעולה פון מילה, דאָס עצם מל זיין, ב) וואָס דער איד ווערט און בלייבט אַ מהול, ג) ער ווערט אַן אינו ערל. און ווי מ'האָט מבאר געווען, זיינען פאַראַן פאַלן ווען בלויז צוויי פון די דריי פּרטים זיינען באַוואָרנט, איז די הלכה דאָן אַז מען דאַרף באַוואָרענען אויך דעם דריטן פּרט.

אויך האָט מען מבאר געווען דעם רמז פון די דריי פּרטים אין עבודת האדם: „מהול" מיינט אַז דער טוב וואָס אין דער נשמה זאָל זיין אָפּגעדעקט און אַנטפּלעקט — „ועשה טוב"; „אינו ערל" — ניט צו זיין אונטער שליטת הערל — יצר הרע [2] — „סור מרע", וואָס אַט די ביידע פּרטים דאַרפן קומען דורך עבודה דוקא — פּעולת המילה.

לויט דעם וועט מען פאַרשטיין דעם וואָרט פון כ"ק מו"ח אדמו"ר, אַז

24) ספר המאמרים ה'תש"י ע' 191.

25) בתורת החסידות מבוארים כמה מנהגים ונוסחאות גם מאלה שאינם בנוסח ונוהג חב"ד.

1) לקו"ד ח"ג ע' 976.

*1) ראה לעיל פ' לך ובהמצוין שם.

2) סוכה נב, א.

י״ט כסלו איז דער ענין פון ברית מילה, ווייל י״ט כסלו איז דער זמן ווען ס׳איז נתגלה געוואָרן נצחון ופדי׳ בשלום פון תורת חסידות חב״ד און דער טאָג איז ראש השנה לחסידות[3] — און די אויבן־דערמאָנטע דריי פרטים פון מצות מילה אין עבודה זיינען פון די עיקרים אין שיטת חסידות חב״ד:

חסידות חב״ד מאָנט, אַז אַלע ענינים פון טוב זאָל אַ איד דערגרייכן דורך עבודה, און ניט באַנוגענען זיך מיט דעם טוב וואָס ער האָט בדרך ממילא. ווי דער סיפור הידוע[4]) פון אַ חסיד וואָס האָט געבעטן דעם רבי׳ן דעם צמח צדק, אַז ער זאָל בענטשן זיין אייניקל מיט אַ גוטן זכרון: „ער זאָל געדענקען אַלץ וואָס ער וועט זען און הערן ביי דעם רבי׳ן און ביי חסידים, וועט ער במילא זיין אַ ירא שמים״. האָט אים דער רבי דער צמח צדק געענטפערט: „עס איז מער ווי אַ יובל יאָרן אַז דער זיידע (דער אַלטער רבי), דער שווער (דער מיטע־לער רבי) און איך, האָרעווען אַז חסידים זאָלן זיין עבודה׳דיקע ירא־שמים׳ס, ניט קיין במילא׳דיקע ירא־שמים׳ס״.

און דאָס איז פון די עיקר׳דיקע אונטערשיידן צווישן שיטת חב״ד און שיטת פולין[5]), אַז חב״ד מאָנט מען זאָל זיך ניט פאַרלאָזן אויף דער עבודה פון דעם צדיק, אַז ער וועט מיט זיין עבודה אויפהויבן די חסידים און דאָס איז גענוג, נאָר יעדער איינער דאַרף און מוז אַליין האָרעווען אין עבודת הוי׳ ביגיעת בשר ויגיעת נפש, ווי עס שטייט[6]): „כי אדם לעמל יולד״ — און דאָס איז פעולת המילה אין עבודה.

חסידות מאָנט, מ׳זאָל פאַרשפרייטן אידישקייט און תורה אומעטום און זוכן צו מאַכן גוט אַ צווייטן אידן, ווי דער וואָרט פון כ״ק אדמו״ר מהורש״ב נ״ע[7]): „אַ חסיד איז דער וואָס גיט זיך איבער לדרוש טובת זולתו״. און דאָס איז דער ענין פון זיין אַ מהול אין עבודה, לב (דער אָרט פון אַלע מדות) מהול, אַ לב טוב, אַז דער אייגענער טוב זאָל זיין אַנטפּלעקט, ער זאָל טאָן אויך פאַר אַ צווייטן אידן.

דער ענין פון חסידות איז אויף צו ענדערן די טבעיות פון די אייגענע מדות, ווי דער לשון פון אַלטן רבי׳ן[8]): „כל ענין החסידות לשנות טבעי׳ מדו־תיו״ — און דאָס מיינט „אינו ערל״, אַראָפּגענומען די טבע מיט וועלכע מ׳איז געבוירן.

ב. נאָך אַן עיקרית׳דיקע נקודה אין מצות מילה — האָט מען מבאר גע־ווען[*1]) — אַז די קדושה פון דער נשמה, דער פאַרבונד פון אַ אידן מיטן אויבערשטן, גייט אַריין בפני־מיות אין דעם גוף דורך מצות מילה. דערפאַר פסק׳נט דער אַלטער רבי[9]), אַז במצות מילה הויבט זיך אָן „כניסת נפש הקדושה״ אין אַ אידיש קינד, וואָס „כניסה״ מיינט אַן אַריינגיין אין

3) אגה״ק של כ״ק אדמו״ר מהורש״ב נ״ע, ד׳ ט״ז כסלו תרס״ב. פאקסימיליא מהאגרת נדפסה בקונטרס ומעין ע׳ 17.

4) ספר השיחות קיץ ה׳ת״ש ע׳ 57.

5) לקו״ד ח״א ע׳ 282.

6) איוב ה, ז.

7) ספר השיחות קיץ ה׳ש״ת ע׳ 32 וע׳ 33. וראה ג״כ פתגם כ״ק אדמו״ר מהורש״ב נ״ע (הובא בשיחת ג׳ תמוז תש״א ונתבאר בשיחת י״ג תמוז תשכ״ב): א חסיד איז א לאמטערנשטשיק.

8) לקו״ד ח״א נו, א.

9) סוף סימן ד׳ במהדו״ב.

א פנימיות׳דיקן אופן. און צוליב אָט דעם טעם איז דער קינד פון זינט דעם ברית א בא לעולם הבא [10].

און די נקודה איז אויך פון די עיקרים אין חסידות חב״ד: „חב״ד מאָנט פנימיות״ [11]. דאָס הייסט, אַז די אַלע דריי אויבן־דערמאָנטע ענינים, וואָס זיינען מרומז אין מצות מילה, דאַרפן ניט געטאָן ווערן בלויז אין אַ מקיפ׳דיקן אופן, בלויז אמונה, נאָר אויך אין אַן אופן פנימי, אין חכמה בינה דעת (חב״ד) פון נפש האלקית, ביז עס זאָל דורכנעמען אויך דעם שכל פון נפש הבהמית און דעם מוח הגשמי פון גוף — וואָס דאָס מיינט די כניסה (בפנימיות) פון נפש דקדושה אין דעם גוף הגשמי.

ג. און ניט קוקנדיק אויף דעם, וואָס בשעת הברית מילה איז נאָר דער אָנהויב, התחלת הכניסה, איז אָבער לויטן מאמר רז״ל [12]: „שכל התחלות קשות״, קען מען זאָגן, אַז אין כניסת נפש דקדושה פון שעת המילה איז פאַראַן אַ כח און אַ מעלה [13]) וואָס זיינען ניטאָ אין דער מדריגת הכניסה וואָס קומט דורך דעם חינוך פון קינד צו תורה ומצוות און אפשר אויך ניטאָ אין דעם גמר און עיקר הכניסה פון דעם נפש דקדושה בשעת בר־מצוה.

ויהי רצון אַז אין די טעג וואָס פאַר י״ט כסלו, וועלכע זיינען בדוגמת הלידה וימי הכנה לברית, זאָל מען האָבן די פאַסיקע צוגרייטונג צו די פעולות בנוגע לערנען חסידות און פירן זיך בדרכי החסידות, און דאָס אַלץ — מתוך שמחה וטוב לבב.

(משיחת י״ט כסלו ומכתב י״ב כסלו תשכ״ב)

יעדער ענין *) איז בהשגחה פרטית. היינטיקן יאָר ווערט הונדערט און פופציק יאָר [14]) זינט דער הסתלקות פון דעם אַלטן רבי׳ן [15]), וואָס ער איז געווען דער גרינדער פון דער שיטה פון חב״ד און ליובאַוויטש. אויך איז דער „דינער״ פון ישיבות תומכי תמימים היינטיקן יאָר באַשטימט געוואָרן אויפן טאָג פון זיין הסתלקות — כ״ד טבת. און זיכער אַז דאָס איז אַן ענין פון וועלכן מ׳קען אָפּלערנען.

* * *

---

10) סנהדרין קי, ב. וכן משמע בשו״ע יו״ד סי׳ רס״ג. ואף שהרמ״א ואדמוה״ז באו״ח (סי׳ קכ״ד) פסקו כהדעה (סנהדרין שם) משהתחיל לענות אמן, י״ל, שהדעות שבגמרא שם, אף שנאמרו בלשון מחלוקת, לא פליגי, (וע״ד שמצינו בלקו״ת ס״פ קרח ובקונטרס ומעין מאמר כב, פ״ג) כי מדברים במדריגות שונות בעוה״ב.

11) לקו״ד ח״ב ע׳ 546.

12) מכילתא יתרו יט, ה. הובא ברש״י שם. תוס׳ ד״ה פסיעה תענית י, ב.

13) ראה לקו״ת נשא, כט, א. נדרים לא, ב. ושם. לקו״ת עקב טו, ב־ג.

*) אין צוזאַמענהאַנג מיטן יערלעכן „דינער״ פון די ליובאַוויטשער ישיבות „תומכי תמימים״ ווערן דורך כ״ק אדמו״ר שליט״א אויפגענומען די עסקני הישיבות. און ביי דער געלעגנהייט גיט זיי כ״ק אדמו״ר שליט״א זיין ברכה און רעדט א שיחה מעניני דיומא. — אזוי ווי אין דער שיחה פון הא־יאָר דערציילט זיך און ווערט ערקלערט אַ סיפור והנהגה והוראה פון דעם אַלטן רבי׳ן, גיבן מיר ארויס די שיחה צו י״ט כסלו, דער טאג פון דעם אלטן רבי׳נס באפרייאונג.

14) להעיר גם ממחז״ל: חמשים שנה נקרא עולם (תדבא״ר פ״ו), וראה בחיי וציוני למשפטים (כא, ו).

15) להעיר אשר היתה אז הקביעות — כמו בשנה זו (תשכ״ג).

אחר שהתפלל תפלת ערבית והבדלה בחונן הדעת בדעה צלולה ומיושבת ובדבקות נפלאה (כחצות שעה יא׳) במוצש״ק (דשמות) כ״ד טבת תקע״ג (הקדמת השו״ע דאדה״ז).

פון רבי'ן דער שווער — וואס ער האט איבערגעפלאנצט און איינגעפלאנצט די ליובאוויטשער ישיבות אין אמעריקע — האבן מיר געהערט פיל ערציילונגען וועגן דעם אלטן רבי'ן. פון די פילע ערציילונגען וויל איך אויסקלייבן איינע, וואס איך רעכן אז זי איז צוגעפאסט צו דער געלעגנהייט, אן ערציילונג וואס כאראקטעריזירט און גיט אן אריינבליק אין דער שיטה פון ליובאוויטש און חב"ד.

ס'איז געווען אין די צייטן ווען דער מיטעלער רבי, וועלכער איז שפעטער געווארן דער ממלא מקומו פון זיין פאטער דעם אלטן רבי'ן — האט געלעבט צוזאמען מיט'ן פאטער. דער מיטעלער רבי האט שוין דעמולט געהאט קינדער, און צווישן זיי איז געווען אויך א גאר קליינער קינד. דער אלטער רבי האט געלעבט אויפן צווייטן עטאזש (פלאר) און דער מיטעלער רבי אויפן אונטערשטן (גראנד פלאר). א מאל, ווען דער מיטעלער רבי איז געזעסן און געלערנט, איז א קינד שלאפענדיג ארויסגעפאלן פון וויגעלע (ווי עס טרעפט אמאל ביי א קינד) און האט אנגעהויבן וויינען. דער מיטעלער רבי איז געווען אזוי פארטיפט אין לערנען אז ער האט עס גארניט געהערט און האט ווייטער פארגעזעצט דעם לערנען. דער אלטער רבי, כאטש ער איז געווען אויפן אויבערשטן פלאר, און איז אויך געווען פארטיפט אין לערנען, פונדעסטוועגן האט ער דערהערט דעם געוויין פון קינד. ער האט מפסיק געווען דעם לערנען, אראפגעגאנגען אויפן אונטערשטן פלאר, אריינגעלייגט דעם קינד אין וויגעלע און אים איינגעשטילט און פארוויגט.

דערנאך האט דער אלטער רבי ערקלערט זיין זון, דעם מיטעלן רבי'ן, אז דער ניט דערהערן דעם קינד'ס וויינען — וויפל מ'זאל ניט זיין פארטיפט אין דעם לערנען, איז ניט קיין דרך.

דער רבי דער שווער האט עס „אפגעטייטשט", אז ווי פארטיפט מ'זאל ניט זיין אין אייגענעם לערנען אדער דאווענען אדער אין טאן גוטע זאכן בכלל, דארף מען בשעת מעשה דערהערן ווען א אידיש קינד וויינט, און מ'דארף מפסיק זיין פון דעם דאווענען אדער פון דעם לערנען און זען אז דער קינד זאל אויפהערן וויינען. ער האט דערפון אפגעלערנט, אז ווי הויך מ'זאל אליין ניט זיין און ווי גרויס עס זאלן ניט זיין די ענינים אין וועלכע מען איז פארנומען, — וויבאלד אבער אז ס'איז דא א אידיש קינד וואס מאנט און עס פעלט אים, דארף מען דאס דערהערן, און מ'דארף אוועקלייגן די אייגענע זאכן אן א זייט, און זוכן עצות אז דער קינד זאל אויפהערן וויינען.

* * *

די אפלערנונג דערפון ספעציעל אין אונזער צייט און ארבעט:

אין די לעצטע יארן באמערקט זיך א שטארקע אויפוואכונג ביי אידן בכלל און ביי אידישע יוגנט בפרט, מען האט אנגעהויבן זוכן אידישקייט. דאס איז אזוי אפילו ביי אכצן־יאריקע און צוואנציק־יאריקע, און נאך אין א פיל גרעסערע מאס, ביי דרייצן־יאריקע און אינגער. און אזוי אויך ביי יונגע פארהייראטע פאר־פאלקן, וועלכע האבן קינדער וואס זיינען אלט פיער אדער פינף יאר, איז אויך ביי זיי געווארן אן ערוועקונג אויף צו געבן זייערע קינדער אידישקייט.

איך פילט מען, — מען איז צוגע־

קומען סוף כל סוף צום אמת, — אַז מען וויל האָבן ריכטיקע אידישקייט, ניט קיין פאַרוואַסערטע, אָן פּשרות. וואָס דערפאַר ווערט אַלץ שטאַרקער דער פאַרלאַנג, אַז מען זאָל געבן די קינדער אַן ערציאונג וועלכע איז געגרינדעט און געבויט אינגאַנצן אויף אונזער לעבעדיקער תורה, וואָס זי ברענגט אמת׳ן לעבן אין דעם טאָג־טעגלעכן לעבן.

און דאָס איז די אָפּלערנונג פון דעם אויבן־דערציילטן סיפּור: אין וואָס אידן זאָלן ניט זיין פאַרנומען — וואָס זיכער איז מען דאָך פאַרנומען מיט גוטע זאַכן און וויכטיקע זאַכן, צי עניגים פון פּרנסה, צי פאַרשידענע נויטיקע זאַכן — איז ווען עס קומט אָבער צו דער פראַגע פון אידישע קינדער וועלכע ווינען און לעכצן נאָך אידישער ערציאונג, איז די פּראָבלעם און די אַרבעט האָט אַ פאָרצוג (פּראַיאָריטי) און קומט פאַר אַלע אַנדערע זאַכן אין וועלכע מען איז פאַרנומען.

מען דאַרף מאַכן די גרעסטע אָנ־שטרענגונג אויף געבן די מעגלעכקייט צו די מוסדות, ישיבות און חדרים, וועלכע ערציען אידישע קינדער מיט אַ ריכטיקער אידישער ערציאונג, אַז זיי זאָלן קענען אַריינעמען דעם מאַקסימום צאָל קינדער וואָס ס׳איז נאָר מעגלעך אויפצונעמען. וואָס ליי־דער — איצטער איז דער מצב, אַז אַ סך קינדער בלייבן אויף דער גאַס מצד דעם וואָס די ישיבות האָבן ניט די מיטלען צו עפענען נאָך כתות, אָדער אויפנעמען נאָך ראשי ישיבות.

* * *

ס׳זיינען, ליידער, פאַראַן אַזוינע הייזער וואו די קינדער פילן גאָרניט אַז זיי פעלט עפּעס און דערביבער ווייגען זיי ניט. צו די קינדער איז די פליכט און די אויפגאַבע אַ סך גרעסער. וואָרום דאָס גופא וואָס זיי ווייסן גאָרניט אַז זיי דאַרפן ווייגען, איז אַ ראי׳ אַז זיי נויטיקן זיך אין אַ אידישער ערציאונג אין אַ פיל גרעסערער מאָס.

דאָס איז אויך איינע פון די אויפ־גאַבן וואָס די ישיבות דאַרפן זיך שטעלן בפרט:

אויפנעמען תלמידים פון אַלערליי קרייזן, אָן קיינע באַגרענעצונגען, אָן קיין אונטערשייד צי זיי קומען פון אַ קרייז וואָס ווייסט על כל פנים אַז עס פעלט זיי עפּעס, צי פון אַזאַ קרייז וואָס ווייסט גאָרניט אַז זיי דאַרפן ווייגען; און געבן יעדערן פון זיי די פולסטע מאָס פון אידישער ערציאונג, וואָס דאָס וועט זיי פירן אויפ׳ן וועג פון זיין גליקלעך זייער גאַנצן לעבן, סיי אין גשמיות, סיי אין רוחניות.

* * *

עס איז אויך דאָ אַן אָפּלערנונג פון דעם אויבן דערמאָנטן סיפּור בנוגע צו דער אַלגעמיינער וועלט־לאַגע.

מיר זיינען ערשט אַריין אין אַ נייעם יאָר. דער נייער קינד, די וועלט אין דעם נייעם יאָר — איז ליידער אין אַ לאַגע פון אַ קליין קינד וואָס איז אַרויסגעפאַלן פון דער וויגעלע, אַראָפּגעגאַנגען פון דעם ריכטיקן „טרעק״ (וועג) און ווייסט ניט ווי איינצושטעלן זיך, סיי אין די באַצי־אונגען צווישן פעלקער, סיי — צווישן פאַרשידענע קרייזן; ווי צו אויסנוצן די מעגלעכקייטן וואָס די מענטשהייט האָט, אויף בויען און בעסער מאַכן, און ניט פאַרקערט — אויף חרוב מאַכן און ערגער מאַכן.

און אין דעם האָבן מיר די אָפּלער־נונג פון דעם אויבן דערמאָנטן סיפור — אויף באַוואָרענען צוויי ענטגעגנגע־געזעצטע טעות'ן: אַמאָל טראַכט זיך אַ מענטש, אַז ער איז פאַרנומען מיט זיינע אייגענע געשעפטן, און וואָס גייט עם אָן וואָס עס טוט זיך אין דער וועלט אין אַלגעמיין, וואָס עס טוט זיך אַרום אים, ובפרט — אין אַן אַנדער מדינה. איצטער זעט מען קלאָר, אַז אַפילו זאַכן וועלכע טוען זיך אָפּ אין אַ גאָר וויטן ווינקל פון וועלט, זיינען נוגע יעדערן, און אָפּט — ביז אין זיין פריוואַטן לעבן; אַ צווייטע טעות־טענה: מי אני ומה אני, וואָס קען איך אויפטאָן א. אַז. וו. דער אמת איז אָבער, אַז יעדערער קען אויפטאָן, און ווי ערקלערט אין גמרא און רמב"ם [16]) און אין שפּע־טערדיקע ספרים, אַז בשעת יעדערער וועט מאַכן ליכטיקער אין זיין ווינקל, מיט דער אמת'ער ליכט, די ליכט פון תורה און מצוות, איז דער אויבער־שטער מבטיח, אַז דורך דעם וועט ניט נאָר זיין אייגענער לעבן ווערן בעסער און גרינגער, נאָר דורך דעם וועט ער אויך בייטראָגן זיין חלק אין דעם אַלגעמיינעם לעבן פון דער גאַנ־צער וועלט, אַז די וועלט זאָל צוקומען נעענטער צו צדק און יושר, טוב וקדושה און די כחות וועלכע טרייבן די וועלט אויף היפך השלום, היפך הבנין והיפך הטוב, וועלן שוואַכער ווערן.

16) קידושין מ, רע"ב. רמב"ם פ"ג מהלכות תשובה ה"ד.

אין דער טעטיקייט גייט אַריין צום אַלעם ערשטן, ווי געזעדט פריער: פאַרשטאַרקן די אמת־אידישע ערצי־אונג פון אידישע קינדער בכל מקום שהם, וואָס דורך דעם פאַרשפּרייט מען די ליכט פון תורה און מצוות — נר מצוה ותורה אור. און מיר האָבן דאָן די הבטחה פון דעם אויבערשטן, אַז דאָס וועט ברענגען גליק צו די אַלע וואָס פאַרנעמען זיך דערמיט, דאָס וועט פאַרשטאַרקן די כחות פון גוט אין דער וועלט, ביז אַז סוף כל סוף וועלן זיי מנצח זיין, און מיר וועלן זוכה זיין, בתוך כלל ישראל, אַז עס וועט קומען משיח צדקנו און אַרויס־נעמען אידן און די גאַנצע וועלט פון גלות, און אַראָפּברענגען די גאולה האמיתית והשלימה.

* * *

דער אויבערשטער זאָל העלפן אַז מען זאָל טאָן דאָס אַלעס אין גוטן געזונט, מיט פריילעכקייט און בטוב לבב, וואָס דאָס וועט מוסיף זיין אין דער טעטיקייט — אַז מען וועט טאָן אין אַ פיל גרעסערן פאַרנעם.

וואָרום לויט ווי מ'זעט די לאַגע איצט, איז וויפל מ'זאָל ניט פאַרגרע־סערן די ישיבות, וועט מען געפינען קינדער וואָס זאָלן אָנפילן אַלע צימערן, און אַלע כתות.

און דאָס וועט מוסיף זיין אויך אין דער הצלחה ובברכת ה'.

(קטע משיחה לעסקני ישיבות תומכי תמימים ליובאוויטש, ה' פ' נח, תשכ"ג)

וישב

א. אין אַנהויב פון היינטיקער סדרה (וישב) ווערט דערציילט וועגן די צוויי חלומות וואָס האָבן זיך געחלומ'ט יוסף'ן, וואָס דער מיין פון ביידע חלומות איז געווען דער זעלבער: זיי האָבן ביידע מרמז געווען אַז יוסף וועט געוועלטיקן איבער זיינע ברידער און זיי וועלן זיך צו אים בוקן. [אין צווייטן חלום איז בלויז צוגעקומען, אַז אויך „השמש והירח", יעקב און בלהה — ניט נאָר די עלף שטערן, די ברידער, ווי אין ערשטן חלום — וועלן זיך צו אים משתחוה זיין]. אויך בא פרעה'ן ווערט דערציילט (אין פ' מקץ) וועגן צוויי חלומות וואָס האָבן זיך אים געחלומ'ט, און אויך ביי אים זיינען ביידע חלומות געווען מיט דעם זעלבן מיין. אָבער דאָרט, ביי פרעה, גיט די תורה אַ טעם „ועל השנות החלום", פאַרוואָס דער חלום איז איבערגע'חזר'ט געוואָרן, ווייל „וממהר האלקים לעשותו" (דער אויבערשטער איילט זיך דעם חלום צו פאַרווירקלעכן). דאַקעגן בא יוסף'ן גיט די תורה ניט אָן קיין שום טעם פאַרוואָס זיין חלום האָט זיך איבערגע'חזר'ט. און כאָטש אַז אין צווייטן חלום איז כנ"ל צוגעקומען דער רמז וועגן דעם אַז אויך יעקב און בלהה וועלן זיך בוקן צו יוסף'ן, ווי אויבן דערמאָנט, איז עס אָבער ניט קיין גענוגנדער טעם פאַר דער ווידערהאָלונג פון חלום, ווייל מ'האָט עס יוסף'ן געקענט מרמז זיין אין ערשטן חלום. איז דערפון פאַרשטאַנדיק, אַז הגם אַז דער מיין פון די צוויי חלומות פון יוסף'ן איז געווען דער זעלבער, זיינען זיי דאָך מרמז אויף צוויי באַזונדערע ענינים.

דאַרף מען פאַרשטיין, וואָס זיינען די צוויי באַזונדערע ענינים פון די חלומות און וואָס איז די הוראה פון זיי פאַר אונז, ווייל, ווי גערעדט כמה פעמים, איז דאָך „מעשה אבות" — וואָס אין דעם גייען אויך אַריין די פאַסירונגען פון יוסף'ן, וואָרום ער האָט דאָך ממשיך געווען און דורכגעפירט אין וועלט, אין עולמות בי"ע, די ענינים פון יעקב'ן, ווי עס שטייט: „אלה תולדות יעקב יוסף"[1] — אַ סימן (אין הוראה) לבנים[2].

ב. דער אונטערשייד פון די צוויי חלומות פון יוסף איז: דער ערשטער חלום איז געווען וועגן ערדישע זאַכן, „והנה אנחנו מאלמים אלמים בתוך השדה", און דער צווייטער חלום — וועגן „השמש והירח ואחד עשר כוכבים", עניני שמים.

ביי פרעה זיינען ביידע חלומות געווען ערדישע זאַכן: איין חלום איז געווען וועגן סוג ה„חי" (פרות), און דער צווייטער — וועגן סוג ה„צומח" (שבלים), אָבער צו הימלישע זאַכן האָט פרעה קיין שייכות ניט געהאַט. אין עניני ארץ גופא איז דער סדר ביי פרעה געווען: „פוחת והולך"[3],

---

1) ראה ביאורי הזהר ר"פ ויחי (ל, א ואילך). אוה"ת ד"ה בן פורת יוסף (שפו, א) ובכ"מ.

2) ראה לעיל פ' לך לך ובהמצוין שם.

3) השייכות בזה גם לחנוכה (שחל בפ' וישב מקץ) — ראה שבת כא, ב. בדרושי חנוכה (בתו"א וכו').